

Tiesībsarga 2014.gada konference

2014.gada 10.-12.decembris

Lobēšanas šaubu ēnas

Lobēšanas tiesiskie risinājumi: konceptcija un tās īstenošana

2014.gada 10.decembris

Lobēšanas šaubu ēnas

Diskusiju vada:

- Moderatore – Ruta Siliņa, Tiesībsarga biroja Komunikācijas un starptautiskās sadarbības nodaļas vadītāja
- Moderators palīgs – Tiesībsarga biroja juriskonsulte Ieva Arklone

Lobēšanas šaubu ēnas

Diskusijas I daļā piedalās:

- **Ineta Rezevska**, Tiesībsarga biroja Sociālo, ekonomisko un kultūras tiesību nodaļas vadītāja
- **Ilze Jurča**, Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja priekšnieka vietniece
- **Vija Kurpniece**, Finanšu ministrijas Iekšējā audita departamenta Iekšējā audita politikas plānošanas nodaļas vecākā eksperte
- **Iveta Reinholde**, Latvijas Universitātes Sociālo zinātņu fakultātes Politikas zinātnes nodaļas vadītāja

Lobēšanas tiesiskā regulējuma attīstība Latvijā

Ineta Rezevska
Tiesībsarga biroja
Sociālo, ekonomisko un kultūras
tiesību nodaļas vadītāja

2014.gada 10.decembris

Lobēšanas šaubu ēnas

Diskusijas mērķis:

- 1) noskaidrot, kā Latvijai ir veicies ar lobēšanas tiesiskā regulējuma izstrādi, ieviešanu;
- 2) vai tas ir devis gaidīto rezultātu;
- 3) vai ir nepieciešams stingrāks tiesiskais regulējums (*Lobēšanas atklātības likums*) vai jāmaina politiskā kultūra un prakse un kā to panākt.

Definīcijas

- **Lobēšana** – apzināta komunikācija ar publiskās varas subjektiem nolūkā ietekmēt lēmumu pieņemšanu noteiktu privātpersonu interešu īstenošanai;
- **Lobētājs** – fiziska vai privāto tiesību juridiskā persona, kas savu vai citu privātpersonu interešu vadīta, par atbildību vai bez tās, veic lobēšanu (advokāti, juristi, PR kompānijas, NVO, asociācijas)
- **Lobēšanas paņēmieni** – gan atklāti (publikācijas presē; konferences, reklāmas kampaņas u.c.), gan ar ierobežotu pieejamību (sarakste ar institūciju, dalība darba grupās, sēdēs).
- **Par lobēšanu nebūs uzskatāma** – sūdzību iesniegšana, procesuālā līdzdalība, publiski piketi, gājieni, piedāvājumi publisko iepirkumu ietvaros.

Tiesiskā regulējuma mērķis:

- 1) Privātpersonu iesaiste valsts un pašvaldību lēmumu pieņemšanā uz vienlīdzīgiem principiem
- 2) Atklātība un caurskatāmība to lēmumu pieņemšanā, kas pieņemti atsevišķu privātpersonu interesēs
- 3) Lobēšanas nošķiršana no tirgošanās ar ietekmi
- 4) Sabiedrības izpratnes veidošana par lobēšanu kā tiesisku darbību

Tiesiskā regulējuma attīstība

- 2004.g. - „**Korupcijas novēršanas un apkarošanas programmu 2004. – 2008. gadam**”
Viens no uzdevumiem - sistēmas izveide, kurā privātpersonu iesaiste valsts un pašvaldības lēmumu pieņemšanas procesā ir balstīta uz vienlīdzības, atklātuma un caurspīdīguma principiem.
- 2008.g. – **Koncepcija „Lobēšanas tiesiskās reglamentācijas nepieciešamība Latvijā”**
Mērķis - panākt atklātību par to valstisko lēmumu pieņemšanu, kas tapuši atsevišķu personu vai grupu interesēs.

Koncepcijā identificētās problēmas

- 1) Nevienlīdzība informācijas un amatpersonu pieejamībā vienotās kārtības trūkuma dēļ
- 2) Ekonomiski ietekmīgāku komersantu priekšrocības labvēlīgu lēmumu pieņemšanā
- 3) Nepietiekoša informācija par lobētāju darbību (atklātums)
- 4) Pieņemto tiesību normu pamatojuma trūkums
- 5) Lobēšanas un tirgošanās ar ietekmi jēdzienu nošķiršanas problēmas

Veicamie pasākumi

- noteikt personu loku (kurām pienākums atklāt informāciju)
- kāda informācija atklājama un kā nodrošināma tās publiskā pieejamība
- priekšlikuma grozījumiem normatīvajos aktos pamatojuma nodrošināšana
- skaidrojums sabiedrībai par lobēšanu
- kādai ir jābūt valsts amatpersonas rīcībai, saskaroties ar lobētājiem

Koncepcijā ietvertie risinājumi (1)

1. variants - Speciāla likuma izstrāde un grozījumi normatīvajos aktos

8 priekšrocības - lobēšanas definēšana; lobēšanas nošķiršana no neatļautas ietekmēšanas; informācijas atklātība; sabiedrības iesaistīšanas lēmumu pieņemšanas procesā; informācijas pieejamība visiem interesentiem vienlīdzīgi; tiesību normu tulkojuma vienveidība, izpratnes veicināšana

2 trūkumi - jauna struktūrvienība uzraudzībai un reģistrēšanai, jauni pienākumi privātpersonām (lobētājiem)

Koncepcijā ietvertie risinājumi (2)

2. variants - **Lobēšanas pamatprincipu noteikšana saistībā ar priekšlikumu iesniegšanas un izskatīšanas kārtību un grozījumi citos normatīvajos aktos**

9 priekšrocības (salīdzinot ar 1.variantu – nav nepieciešams atsevišķs normatīvais akts),

3 trūkumi (salīdzinot ar 1.variantu – nenodrošina pilnīgu lobēšanas darbības spektru, bet aprobežojas vienīgi ar priekšlikumu sniegšanu)

1.un 2.variants – 44 420 Ls (2009);

– 30 670 Ls nākamajos gados

Koncepcijā ietvertie risinājumi (3)

3. variants - **Lobēšanas atklātības pamatprincipu noteikšana valsts un pašvaldību institūciju ētikas kodeksos un grozījumi normatīvajos aktos**

5 priekšrocības – nav papildus pienākumi privātpersonām; informācijas pieejamība visiem vienlīdzīgi; lobēšanas nošķiršana no neatļautas ietekmēšanas; tiesību normu tulkojuma vienveidība, izpratnes veicināšana

5 trūkumi – netiek veidota vienota izpratne, kas ir lobēšana; grūti nošķirt lobēšanu no neatļautas ietekmēšanas; neesot reģistram – nepilnīga informācija; nepalielinās sabiedrības iesaistīšana; joprojām grūti nošķirt lobēšanu no tirgošanās ar ietekmi

Ietekmes uz budžetu nav

Valdības lēmums atbalstīt 3.variantu

LATVIJAS REPUBLIKAS MINISTRU KABINETA SĒDES PROTOKOLS

Rīgā, Nr.51, 2008.gada 21.jūlijā

Sēdi vada Ministru prezidents - I.Godmanis

Piedalās:

Bērnu un ģimenes lietu ministrs - A.Baštiks
 Ekonomikas ministrs - K.Gerhards
 Finanšu ministrs - A.Slakteris
 Iekšlietu ministrs - M.Segliņš
 Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrs - E.Zalāns
 Satiksmes ministrs - A.Šlesers
 Veselības ministrs - I.Eglītis
 Vides ministrs - R.Vējonis
 Zemkopības ministrs - M.Roze

Ipašu uzdevumu ministre elektroniskās pārvaldes lietās - S.Bālina

Ipašu uzdevumu ministrs sabiedrības integrācijas lietās - O.Kaste

Virzība

07.07.2009. – MK skata KNAB informatīvo ziņojumu par Koncepcijas ieviešanas gaitu;

Secinājumi:

- Ne visās jomās, kur lobēšana visticamāk notiek, amatpersonas ieviesušas pašregulācijas mehānismu;
- Trūkstot normatīvajam regulējumam, informācija par lobētāju komunikāciju ar valsts pārvaldi publiski pieejama ir tikai ļoti retos gadījumos un selektīvi pēc pašu iestāžu ieskatiem;
- Ministru kabineta ētikas kodeksa trūkums mazina pārējās valsts pārvaldes motivāciju izpildīt koncepcijas prasības, ir nepieciešams izstrādāt speciālu ētikas kodeksu un uzvedības noteikumus tieši Ministru kabineta locekļiem;
- Nepieciešama apmācība

Jauna koncepcija

06.12.2011. Valdība atbalsta jaunu koncepciju „**Informācijas par lobētājiem publiskās pieejamības nodrošināšana**”

1.variants – atlikt reģistra izveidi

2.variants – lobēšanas likuma izstrāde

3. variants - normatīvo aktu izstrādes un lēmumu pieņemšanas sēžu protokolu publiskās pieejamības nodrošināšana

Rezultāts

Likumprojekts „Lobēšanas atklātības likums” izskatīts Valsts sekretāru sanāksmē 14.06.2012.

10 gadi – kopš mērķa izvirzīšanas

6 gadi – kopš lēmuma par lobēšanas pamatprincipu noteikšanu ētikas kodeksos;

3 gadi – kopš valdības apņēmības lobēšanu nostiprināt likumā;

2 gadi – kopš likumprojekta sākotnējās redakcijas izstrādes;

1 gads – kopš valdības noteiktā termiņa, kurā likums

iesniedzams MK

Lai valdību deklarācijās ietvertās
aņņemšanās realizētos iedzīvotāju
ikdienā!

Tiesībsarga 2014.gada konferences materiāli
būs pieejami www.tiesibsargs.lv

